

جغرافیا (۳)

۱ | درستی یا نادرستی عبارات زیر را مشخص کنید. (۱ نمره)

- الف) منظور از هسته اولیه، مکان اصلی و دقیق یک سکونتگاه و محل استقرار آن روی زمین است.
 ب) صاحب نظران معتقدند که در هوشمندسازی شهر باید فرهنگ و هنر بومی و ملی تقویت گردد.
 ج) در نواحی حاشیه نشین و زاغه نشین، میزان جرائم و بزهکاری و انحرافات اجتماعی زیاد است.
 د) کشور ما طولانی ترین خطوط لوله نفت و گاز را در میان کشورهای عضو اوپک دارد.

راهنمای تصحیح

الف) نادرست (۰/۲۵) (درس ۱ - صفحه ۲)

ب) نادرست (۰/۲۵) (درس ۲ - صفحه ۲۶)

ج) درست (۰/۲۵) (درس ۲ - صفحه ۲۲)

د) درست (۰/۲۵) (درس ۳ - صفحه ۵۸)

پاسخ خیلی تشریحی

- الف) منظور از مقر، مکان اصلی و دقیق یک سکونتگاه و محل استقرار آن روی زمین است.
 ب) صاحب نظران معتقدند که در طراحی مبلمان شهری، باید فرهنگ و هنر بومی و ملی تقویت گردد.

الف) مقر هر روستا یا شهر، هم چنین هسته اولیه آن را شامل می شود.
 ب) مبلمان شهری مفهومی گسترده است و به معنای مجموعه وسیعی از وسایل و نمادها و عناصری است که مورد استفاده عموم ساکنان شهر قرار می گیرد.
 پ) بین فقر و جرم و بزهکاری ارتباط زیادی وجود دارد.

کلمه درست را از داخل کمانک انتخاب کنید. (۱/۲۵ نمره)

- الف) دامنه نفوذ، یعنی (بیشترین - کمترین) مسافتی که مردم منطقه برای دریافت کالا یا خدمات از آن سکونتگاه طی می کنند.
- ب) مطالعه (اصلاحات - کاربری) اراضی، یکی از بخش های مهم برنامه ریزی شهری است.
- ج) اختراع (چرخ - موتور بخار) همچون کشف آتش تحول بزرگی در زندگی انسان در تمدن های کهن پدید آورد.
- د) نمایش اطلاعات در قالب اشکال، نقشه و نمودار مربوط به مرحله (ورودی - خروجی) سامانه اطلاعات جغرافیایی است.
- ه) معمولاً به قطارهایی که بیش از ۲۰۰ - ۱۵۰ کیلومتر در ساعت سرعت داشته باشند، قطار پرسرعت می گویند.

راهنمای تصحیح

الف) بیشترین (۰/۲۵) (درس ۱ - صفحه ۹)

ب) کاربری (۰/۲۵) (درس ۲ - صفحه ۲۸)

ج) چرخ (۰/۲۵) (درس ۳ - صفحه ۴۲)

د) خروجی (۰/۲۵) (فنون و مهارت های جغرافیایی ۱ - صفحه ۳۹)

ه) ۲۰۰ (۰/۲۵) (درس ۳ - صفحه ۴۹)

نکته

- ب) کاربری زمین یعنی چگونگی استفاده از زمین.
- پ) اختراع موتور بخار تحول بزرگی در حمل و نقل آبی و ریلی به وجود آورد.
- ت) به طور کلی هر سامانه اطلاعات جغرافیایی از سه بخش ورودی، پردازش و خروجی تشکیل شده است.
- ث) شرکت های بزرگ تولیدکننده قطارهای پرسرعت در چند دهه اخیر وارد رقابت شده و به تدریج، رکورد سرعت را از ۱۶۰ کیلومتر در ساعت به بیش از ۳۰۰ کیلومتر در ساعت افزایش داده اند.

در سامانه اطلاعات جغرافیایی، تجزیه و تحلیل داده ها در مرحله (پردازش - خروجی) انجام می گیرد. (۰/۲۵)

پاسخ: پردازش (صفحه ۳۹)

ویژگی‌های ذکرشده در ستون (۱) را به شیوه حمل‌ونقل مربوطه در ستون (۲) ارتباط دهید.

(در ستون (۲) دو مورد اضافه است.) (۰/۷۵ نمره)

ستون (۲)	ستون (۱)
شیوه‌های حمل‌ونقل	ویژگی شیوه‌های حمل‌ونقل
۱- آبی	الف) انتقال حجم عظیمی از مایعات به طور شبانه‌روزی
۲- جاده‌ای	ب) مقرون به صرفه‌ترین برای روش جابه‌جایی کالاهای حجیم در مسافت‌های طولانی
۳- ریلی	ج) مناسب حمل کالا برای مسافت‌های متوسط و نسبتاً طولانی
۴- لوله‌ای	
۵- هوایی	

راهنمای تصحیح « الف) «۴» (لوله‌ای) (۰/۲۵) (درس ۳ - صفحه ۵۷)

ب) «۱» (آبی) (۰/۲۵) (درس ۳ - صفحه ۵۲)

ج) «۳» (ریلی) (۰/۲۵) (درس ۳ - صفحه ۴۸)

پاسخ خیلی تشریحی ✓ الف) از مزایای حمل‌ونقل از طریق خطوط لوله، انتقال حجم عظیمی از مایعات به طور شبانه‌روزی است که بسیار

مقرون به صرفه است.

ب) حمل کالا با کشتی مقرون به صرفه‌ترین و ارزان‌ترین روش برای جابه‌جایی کالاها به‌ویژه کالاهای حجیم و بزرگ در مسافت‌های طولانی است.

ج) هزینه‌ی احداث پایانه (ترمینال) نیز در حمل‌ونقل ریلی متوسط برآورد می‌شود.

۴ گزینه درست را انتخاب کنید. (۱ نمره)

- الف) کدام گزینه در رابطه با سلسله مراتب سکونتگاه‌ها درست است؟
- ۱) با حرکت به سوی بالای هرم، جمعیت سکونتگاه‌ها بیشتر، ولی خدمات ارائه‌شده کم‌تر می‌شود.
 - ۲) با حرکت به سوی بالای هرم، جمعیت سکونتگاه‌ها و خدمات ارائه‌شده کم‌تر می‌شود.
 - ۳) با حرکت به سوی بالای هرم، جمعیت سکونتگاه‌ها کاهش، ولی خدمات ارائه‌شده بیشتر می‌شود.
 - ۴) با حرکت به سوی بالای هرم، جمعیت سکونتگاه و خدمات ارائه‌شده بیشتر می‌شود.
- ب) در یک شهر ۵۰۰۰۰ نفری که ۲ سینما دارد، کدام گزینه در مورد نسبت سینما به جمعیت شهر درست است؟

- ۱) یک به ۲۵ هزار نفر
- ۲) یک به ۵۰ هزار نفر
- ۳) یک به ۱۰ هزار نفر
- ۴) یک به ۵ هزار نفر

ج) کدام عبارت‌ها مربوط به نیمه دوم قرن بیستم است؟

الف) ساخت بزرگراه و آزادراه‌ها

ب) تغییر چهره شهرها با اختراع و تولید انبوه خودرو

پ) ساخت اولین هواپیمای جت در آلمان

ت) طراحی و آزمایش قطارهای پرسرعت

- ۱) الف - ت
- ۲) ب - پ
- ۳) الف - پ
- ۴) ب - ت

د) کدام قاره گسترده‌ترین شبکه خط آهن را در بین قاره‌های جهان دارد و در کدام کشور اولین بار در سال ۱۹۶۴ م. قطار پرسرعت الکتریکی به حرکت درآمد؟

- ۱) آمریکا - چین
- ۲) آمریکا - ژاپن
- ۳) اروپا - ژاپن
- ۴) اروپا - چین

راهنمای تصحیح «الف) گزینه «۴» (با حرکت به سوی بالای هرم، جمعیت سکونتگاه‌ها و خدمات ارائه‌شده بیشتر متنوع‌تر می‌شود).

(۰/۲۵) (درس ۱ - صفحه ۷)

ب) گزینه «۱» (یک به ۲۵ هزار نفر) (۰/۲۵) (درس ۲ - صفحه ۲۱)

ج) گزینه «۱» (الف - ت) (۰/۲۵) (درس ۳ - صفحه‌های ۴۲، ۴۳، ۴۶ و ۴۹)

د) گزینه «۳» (اروپا - ژاپن) (۰/۲۵) (درس ۳ - صفحه ۴۹)

در برنامه‌ریزی شهری، تجهیزات و تسهیلات شهری و همچنین خدمات عمومی مورد مطالعه قرار می‌گیرد و نسبت آن‌ها با تعداد جمعیت ساکن در شهر سنجیده می‌شود تا نیازها مشخص و کمبودها برطرف گردد.

درس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓ الف) در قاعده هرم و ردیف‌های پایین، سکونتگاه‌هایی با کمترین میزان جمعیت قرار می‌گیرند. این سکونتگاه‌ها خدمات کمتری نیز ارائه می‌دهند.

ب)
$$\frac{50}{1000} = \frac{x}{1} = 25000$$
 = نسبت سینما به جمعیت شهر

ج) بررسی عبارت‌ها:

الف) در نیمه دوم قرن بیستم، ساختن آزادراه‌ها و بزرگراه‌ها برای حل مشکل ترافیکی و همچنین افزایش سرعت خودروها متداول شد.

ب) در اوایل قرن بیستم، اختراع و تولید انبوه خودرو، چهره فضاهاى شهری و خارج از شهرها را تغییر داد.

پ) طی جنگ جهانی دوم (۱۹۴۵ - ۱۹۳۹ م) اولین هواپیمای جت در آلمان ساخته شد.

ت) در نیمه دوم قرن بیستم، برخی کشورها مانند فرانسه، اسپانیا، آلمان و ژاپن طرح‌هایی را برای تولید قطارهای پرسرعت طراحی و آزمایش کردند.

ه) قطار پرسرعت الکتریکی در سال ۱۹۶۴ بین توکیو و آزاکا در ژاپن به حرکت درآمد.

جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید. (۱ نمره)

- الف) مهم‌ترین ملاک تفاوت شهر و روستا، آن‌ها است.
 ب) جمعیت تهران همواره بیش از دو برابر دومین شهر پرجمعیت ایران، یعنی بوده است.
 ج) در شهر مانیل در کشور، زاغه‌ها در بخش‌های مختلف شهر پراکنده‌اند.
 د) در نخستین گام برای احداث خط لوله سراسری در ایران، فراورده‌های نفتی را از پالایشگاه به مرکز یعنی تهران می‌رساند.

راهنمای تصحیح

الف) فعالیت‌های اقتصادی (۴/۲۵) (درس ۱ - صفحه ۶)

ب) مشهد (۴/۲۵) (درس ۱ - صفحه ۲۰)

ج) فیلیپین (۴/۲۵) (درس ۲ - صفحه ۲۲)

د) آبادان (۴/۲۵) (درس ۳ - صفحه ۵۷)

- ب) با مهاجرت گسترده مردم از سراسر کشور، جمعیت این شهر به طور مداوم به شدت افزایش یافت و رفته رفته، فاصله زیادی با سایر شهرها پیدا کرد.
 ج) حاشیه‌نشینی و زاغه‌نشینی از نوع اسکان غیررسمی یا غیرقانونی هستند.

به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید. (۲ نمره)

۶

- الف) در سال ۱۹۵۰ میلادی، کدام شهرها بیشتر از ۸ میلیون نفر جمعیت داشتند؟
 ب) مهم‌ترین مشکلات روستاها را می‌توان به دو گروه تقسیم کرد، آن‌ها را نام ببرید.
 ج) با استفاده از نقشه‌های GIS که در واقع نقشه‌های هوشمند هستند، چه اقدامی می‌توانیم انجام دهیم؟
 د) هدف از حمل و نقل چیست؟

راهنمای تصحیح

- الف) لندن (۰/۲۵) و نیویورک (۰/۲۵) (درس ۱ - صفحه ۱۱)
 ب) مشکلات اقتصادی (۰/۲۵) و کمبود تجهیزات و خدمات (۰/۲۵) (درس ۲ - صفحه ۳۱)
 ج) هر لایه از اطلاعات را که بخواهیم بازیابی (۰/۲۵) و مشاهده کنیم. (فنون و مهارت‌های جغرافیایی ۱ - صفحه ۴۰)
 د) ارتباط دادن مکان‌ها و نواحی (۰/۲۵) به یکدیگر (درس ۳ - صفحه ۴۴)

نکته

الف) یکی از مهم‌ترین پدیده‌های مربوط به تغییرات الگوی شهرنشینی در جهان، افزایش شهرهای میلیونی است.
 د) ماهیت حمل‌ونقل اساساً جغرافیایی است و با مفاهیمی چون مکان، موقعیت مکانی، مسافت، مبدأ و مقصد سروکار دارد.

عبارت زیر را به درستی تکمیل کنید. (۵/۰ نمره)

۷

«معماری و طراحی شهر بازنتاب»

راهنمای تصحیح >> فرهنگ (۲۵/۰) و هویت شهروندان است. (۲۵/۰) (درس ۲ - صفحه ۲۵)

در جدول زیر نهادهایی که بعد از انقلاب اسلامی تأسیس شدند آورده شده است. مشخص کنید هر یک از

اقدامات ذکرشده، مربوط به کدام نهاد است؟ (۱ نمره)

الف - جهاد سازندگی	ب - بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
.....	
.....	

ارائه راهکارهایی برای بهبود وضعیت اقتصادی و اجتماعی روستاها - ایجاد شبکه‌های آب آشامیدنی - آموزش مهارت‌های فنی و حرفه‌ای به روستاییان - تهیه نقشه‌های کاربری اراضی

راهنمای تصحیح

الف) ایجاد شبکه‌های آب آشامیدنی (۰/۲۵) - آموزش مهارت‌های فنی و حرفه‌ای به روستاییان (۰/۲۵)
 ب) ارائه راهکارهایی برای بهبود وضعیت اقتصادی و اجتماعی روستاها (۰/۲۵) - تهیه نقشه‌های کاربری اراضی (۰/۲۵) (درس ۲ - صفحه ۳۳)

نکته

الف) جهاد سازندگی با هدف رسیدگی به مناطق محروم و استقلال کشور و خودبسندگی کشاورزی تشکیل شد.
 ب) بنیاد مسکن انقلاب اسلامی با هدف تامین مسکن محرومان، به‌ویژه روستاییان، تشکیل شد.

۹

ویژگی رشد شهرنشینی در کشورهای آسیایی، آفریقایی و آمریکای لاتین در دوره صنعتی شدن چگونه بود؟

(۷۵٪ نمره)

راهنمای تصحیح >> کوتاه‌تر (۲۵٪) و سریع‌تر (۲۵٪) از رشد صنعتی (۲۵٪) (درس ۱ - صفحه ۱۷)

شهرها در این کشورها از نظر امکانات و تسهیلات آمادگی لازم را برای ورود مهاجران روستایی نداشتند.

نکته

هر یک از موارد ذکرشده، مربوط به کدام نوع از سکونتگاه‌ها است؟ (۵/۰ نمره)

۱۰

- الف) فعالیت‌های متنوع در فضاهای محدودتر:
ب) وابستگی اجتماعی و همکاری بیشتر بین مردم:

راهنمای تصحیح >> الف) شهر (۵/۰)

ب) روستا (۵/۰) (درس ۱ - صفحه ۶)

در روستاها چون جمعیت کمتر است، بیشتر افراد یکدیگر را می‌شناسند و روابط خویشاوندی، وابستگی اجتماعی و همکاری میان آنها بیشتر است.

نکته

۱۱

با توجه به متن زیر به سؤال‌های مطرح‌شده پاسخ دهید. (۷۵/۰ نمره)

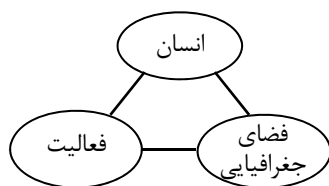
«با افزایش شهرنشینی و گسترش حمل‌ونقل و وسایل ارتباطی، به تدریج حومه‌ها در اطراف شهرها، به‌ویژه شهرهای بزرگ و پرجمعیت، شکل گرفتند.»
الف) منظور از حومه چیست؟
ب) یک نمونه از انواع حومه‌ها را نام ببرید.

راهنمای تصحیح

الف) به بخش پیرامونی یک شهر حومه می‌گویند. (۵/۰)

ب) خوابگاهی - صنعتی - فقیرنشین - مرفه‌نشین (ذکر یک مورد کافی است) (۲۵/۰) (درس ۱ - صفحه‌های ۱۲ و ۱۳)

با توجه به تصویر داده شده به سؤال های پاسخ دهید. (۱/۲۵ نمره)

الف) تصویر داده شده نشان دهنده چیست؟

ب) چهار مورد از ویژگی عمده این برنامه را بنویسید.

راهنمای تصحیح « الف) آمایش سرزمین (۰/۲۵)

ب) توجه به ظرفیت ها و توانمندی های همه مناطق و استان های کشور - توجه به همه ابعاد توسعه - توجه به عدالت در توسعه - توزیع متوازن جمعیت - توجه به نیازهای حال و آینده - توجه به حفظ محیط زیست - توجه به آمایش دفاعی (چهار مورد کافی است) (هر مورد ۰/۲۵) (درس ۲ - صفحه ۳۶)

آمایش سرزمین عبارت است از سامان دادن و نظم بخشیدن به فضاهای جغرافیایی و توزیع متوازن، متعادل و منطقی جمعیت، فعالیت ها و تجهیزات و امکانات در سطح سرزمین.

درس Box

۱۳

با توجه به عبارت زیر به پرسش‌های مطرح‌شده، پاسخ دهید. (۱ نمره)

«کشتی‌های مسافربری انواع مختلفی دارند، برخی از آن‌ها اقیانوس‌پیما هستند و مسافران را از مکانی به مکان دیگر در فواصل دور می‌برند.»

الف) کشتی‌های کروز چه نوع کشتی‌هایی هستند؟

ب) یکی از معایب این نوع کشتی‌ها را بیان کنید.

راهنمای تصحیح >> الف) کشتی‌های تفریحی گردشگری هستند (۰/۲۵) که مسافران را مدت محدودی روی آب گردش می‌دهند

(۰/۲۵) و دوباره به مبدأ بازمی‌گردانند. (۰/۲۵)

ب) پرهزینه‌بودن (۰/۲۵) (درس ۳ - صفحه ۵۲)

برخی کشتی‌های کروز مانند هتل‌های چندطبقه‌اند و رستوران، سینما، تئاتر، استخر، زمین بازی و نظایر آن دارند.

شهر «الف» با ۴۰ هزار نفر جمعیت ۸۰۰ هزار متر مربع فضای سبز دارد و شهر «ب» با ۶۰ هزار نفر جمعیت ۹۰۰

۱۴

هزار متر مربع فضای سبز دارد. (۱ نمره)

الف) سرانه فضای سبز در کدام شهر بیشتر است؟ (ثابت کنید)

ب) تفاوت سرانه فضای سبز این دو شهر چند متر مربع است؟

راهنمای تصحیح >> الف) شهر «الف» (۰/۲۵)

$$\text{شهر «الف» (۰/۲۵) مترمربع} = \frac{۸۰۰,۰۰۰}{۴۰,۰۰۰} = ۲۰ \text{ سرانه شهر «الف»}$$

$$\text{شهر «ب» (۰/۲۵) مترمربع} = \frac{۹۰۰,۰۰۰}{۶۰,۰۰۰} = ۱۵ \text{ سرانه شهر «ب»}$$

$$\text{شهر «ب» (۰/۲۵) مترمربع} = ۲۰ - ۱۵ = ۵$$

(ب)

(درس ۲ - صفحه ۲۹)

درس Box

$$\text{مساحت (مترمربع)} \\ \text{جمعیت (نفر)} = \text{سرانه}$$

۱۵ به سؤال‌های زیر پاسخ دهید. (۱ نمره)

- الف) دو مورد از مزایای حمل‌ونقل لوله‌ای را بیان کنید.
ب) دو مورد از معایب حمل‌ونقل لوله‌ای را ذکر کنید.

راهنمای تصحیح >> الف) مقرون به صرفه بودن انتقال حجم وسیعی از مایعات به طور شبانه‌روزی (۲۵٪) - آسیب کم‌تر به محیط زیست (۲۵٪)
ب) نیاز به سرمایه‌گذاری فراوان برای احداث و تعمیر لوله‌ها و ایستگاه‌های واسطه‌ای (۲۵٪) - نیاز به مراقبت زیاد در برابر حوادث غیرمترقبه به دلیل احتمال انفجار و آتش‌سوزی (۲۵٪) (درس ۳ - صفحه ۵۷)

در ارتباط با «شهرگرایی» به سؤال‌های زیر پاسخ دهید. (۱/۲۵ نمره)

الف) منظور از شهرگرایی چیست؟

ب) چه عاملی شهرگرایی را در روستاها افزایش داده است؟

راهنمای تصحیح >> الف) روندی اقتصادی - اجتماعی است (۰/۲۵) که طی آن شیوه‌های زندگی، رفتار و عملکردها، ارزش‌ها و مظاهر

شهری (۰/۲۵) در روستاها و بین روستانشینان رواج می‌یابد. (۰/۲۵)

ب) با بروز تحولات صنعتی (۰/۲۵) و ورود کشورها به عصر نوسازی (مدرنیزاسیون) (۰/۲۵) (درس ۱ - صفحه ۱۷)

چه عواملی در سکونت‌گزینی انسان‌ها در کنار رودهایی مانند نیل و کارون مؤثر بوده‌اند؟ (۷۵/۰ نمره)

۱۷

راهنمای تصحیح « آب فراوان (۰/۲۵)، آب‌وهوای ملایم (۰/۲۵) و خاک حاصلخیز جلگه‌ها (۰/۲۵) (درس ۱ - صفحه ۲)

بیش از چهار هزار سال قبل، نخستین روستاها و شهرهای پرجمعیت و هم‌چنین تمدن‌های اولیه در کنار رودهای دجله، فرات، نیل، کارون، سند و ... پدید آمدند.

نکته

موارد ذکرشده در داخل کادر را به ترتیب مراحل کار در سامانه اطلاعات جغرافیایی مرتب کنید. (۰/۷۵ نمره)

الف) نمایش اطلاعات به صورت نقشه ب) جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات ج) تجزیه و تحلیل فضایی

راهنمای تصحیح

الف) «۳» نمایش اطلاعات به صورت نقشه (خروجی) (۰/۲۵)

ب) «۱» جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات (ورودی) (۰/۲۵)

ج) «۲» تجزیه و تحلیل فضایی (پردازش) (۰/۲۵) (فنون و مهارت‌های جغرافیایی ۱ - صفحه ۳۹)

معیارهای رتبه‌بندی سکونتگاه‌ها با توجه به چه مسائلی متفاوت است؟ (۷۵/۰ نمره)

راهنمای تصحیح >> اهداف (۷۵/۰) و نوع مطالعات محققان (۷۵/۰) و از جایی به جای دیگر (۷۵/۰) (درس ۱ - صفحه ۸)

جدول زیر را که در ارتباط با ویژگی شیوه‌های مختلف حمل‌ونقل است، کامل کنید. (۰/۷۵ نمره)

۲۰

«الف»	«ب»	«ج»
مقرون به صرفه‌ترین شیوه حمل‌ونقل برای کالاهای حجیم	نیازمند بودن به زمین‌های هموار	پایین بودن هزینه‌ی احداث ترمینال‌ها

راهنمای تصحیح >> الف) آبی (۰/۲۵)

ب) ریلی (۰/۲۵)

ج) جاده‌ای (۰/۲۵) (درس ۳ - صفحه‌های ۴۵، ۴۸ و ۵۲)

بیشتر روستاییان با چه مسائل و مشکلاتی مواجه هستند؟ (چهار مورد) (۱ نمره)

۲۱

راهنمای تصحیح >> نداشتن مالکیت زمین - کمبود زمین - یکپارچه نبودن و قطعه قطعه بودن زمین های کشاورزی - نداشتن سرمایه لازم برای

کشت تجاری - عدم دسترسی مناسب به بازارها - اجبار به فروش محصول به قیمت بسیار کم به واسطه ها

(چهار مورد کافی است هر مورد (۰/۲۵) (درس ۲ - صفحه ۳۱)